

Téma měsíce Azorské ostrovy – historie

text **Adam Anfilov**
ilustrace **Archiv**

DĚJINY UPROSTŘED ATLANTIKU

Souostroví uprostřed Atlantiku se dnes může zdát zapomenutou oázou klidu. V historii Azor jsou ale i období, kdy šlo o rušnou a důležitou křižovatku.

Přibližně pět milionů let mladé Azorské ostrovy v Atlantickém oceánu mají v současnosti status autonomní oblasti Portugalska, která je, až na záleži-

tosti okolo zahraniční politiky a bezpečnosti, od roku 1976 úplně samostatná. Takový je stav nyní. K němu ale vedla dlouhá cesta.

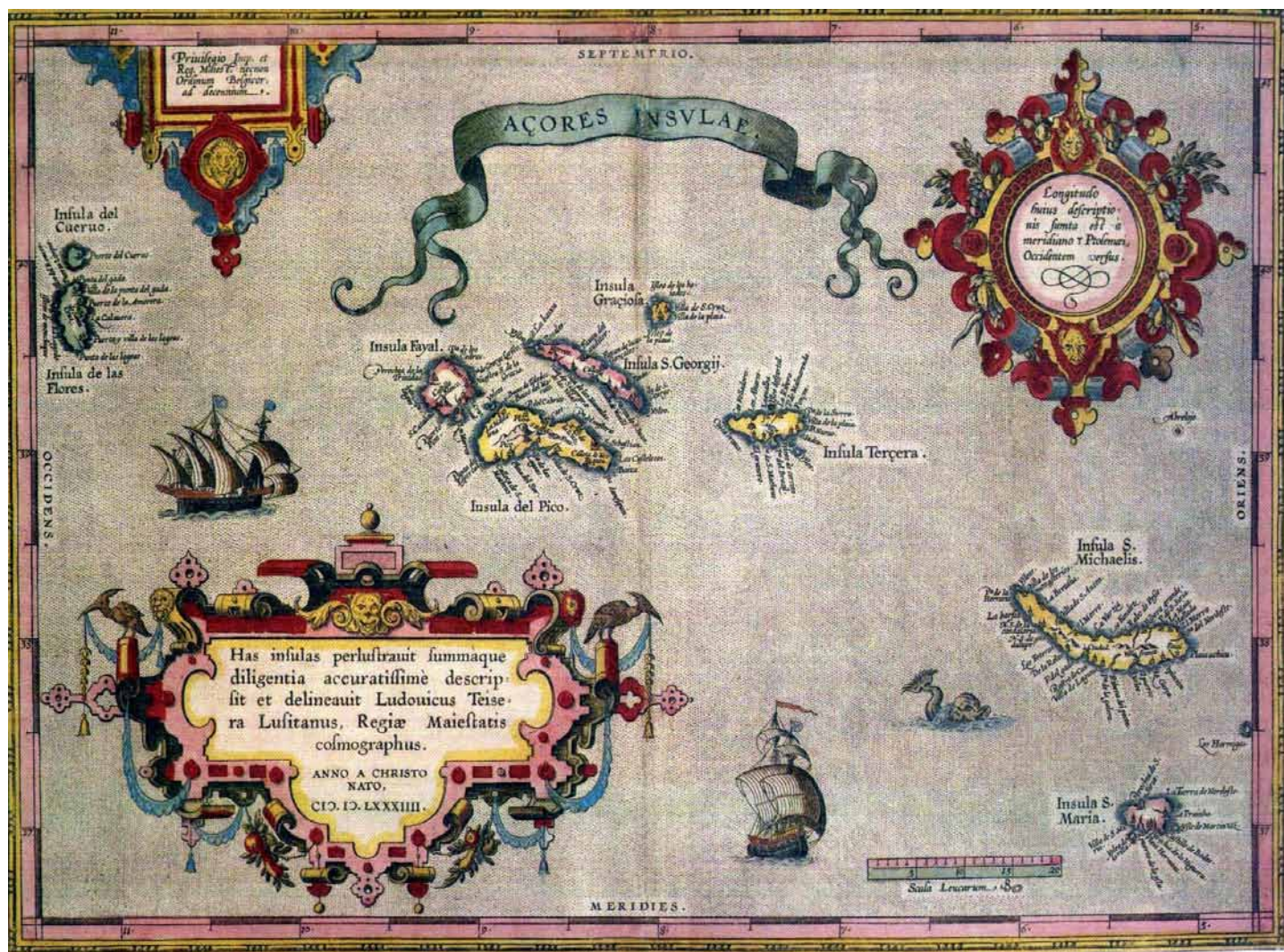
Náhodní objevitelé

První, kdo na Azory doplul, byli Féničané, kteří byli ve starověkém světě proslaveni jako znamenití námořníci. Na ostrovy se dostali přibližně v 11. století př. n. l. V tomto případě se ještě nedalo mluvit o kolonizaci

nebo začlenění do říše. Po Féničanech přistáli u břehů ostrovů až Arabové, jejichž říše sahala v osmém století od Maroka až po Indii. Dále Normané ze severu Evropy, Janované, kteří ve 14. století vedle samotného Janova a Azor ovládali také Korsiku a Krymský poloostrov, a v roce 1427 konečně Portugalci pod velením Jindřicha Mořeplavce.

Nezvládnutá biologie

Ti ostrov pojmenovali podle tamních ptáků, o kterých si mysleli, že to jsou jestřábi, což se portugalsky řekne acores. Název ostrovům zůstal i přesto, že se později ukázalo, že nešlo o jestřáby, ale o kánata. Kvůli drobné biologické nesrovnalosti nestálo za to překreslovat všechny mapy.

Vlevo: Změnila se doba, ale architektura na ostrovech je stále stejná. **Dole:** Svěho času byla Horta na Faialu důležitou zastávkou na letecké lince mezi kontinenty.

Později byly Azory zabrány Španělským královstvím. Portugalský král Sebastián, který zorganizoval křížovou výpravu proti Maroku, byl v roce 1578 zabit v bitvě u Ksár-al-Kebiru. To byla šance pro španělského krále Filipa II., který si nárokoval portugalský trůn. Vzhledem k tomu, že Sebastián neměl právoplatného nástupce, otěže vlády převzal Filip II. Až do roku 1640, kdy vypuklo portugalské povstání proti cizí vládě, se stalo Portugalsko součástí Španělska. To ho využívalo jen jako zdroj daní a vojáků. Od doby

Filipa II. vládl na každém z Azorských ostrovů správce, jehož titul byl dědičný.

Zastávka na velké cestě

V 16. a 17. století se z Azor stala velmi důležitá zastávka. Prakticky všechny evropské obchodní lodě plující z Evropy do Nového světa, z Orientu a Indie kolem mysu Dobré naděje či z afrického pobřeží do Evropy stavěly na Azorech. Při plavbě od jihu bylo nutné obeplout Azorskou tlakovou výši a zastávka na ostrovech byla po dlouhé

plavbě nutná. Bylo třeba doplnit zásoby či opravit loď. To lákalo také piráty, pro které se ostrovy staly magnetem.

Během napoleonských válek se mezi důstojníky portugalské armády začaly šířit revoluční myšlenky. Svolali parlament a vyhlásili novou ústavu, která omezovala a v některých případech vyložně rušila privilegia šlechty a církve. Vyhlášení nové ústavy se bere jako začátek portugalské občanské války. I na Azorech se odehrálo několik ozbrojených střetů mezi příznivci konstituční

PODÍVEJTE SE NA FILM "POSLEDNÍ VELRYBÁŘI" Z ROKU 1969 JE TO DOKUMENT WILLIAMA NEUFELDA O LOVU VORVAŇŮ OBROVSKÝCH U OSTROVA PICO.

a absolutní monarchie. Liberálové nakonec zvítězili a získali nad souostrovím absolutní moc. Král João IV., který byl tou dobou kvůli Napoleonovi v exilu v Brazílii, se musel vrátit, aby podepsal mírovou smlouvu.

Mezitím jeho starší syn, který v Brazílii zůstal, vyhlásil její samostatnost a prohlásil se císařem. Po smrti krále João IV. se vlády ujal jeho mladší syn Miguel a konflikt se rozjel nanovo. Liberálové znovu zvítězili a Miguel se vzdal svého nároku na trůn. Jako by toho nebylo málo, tak v roce 1846 se radikální příznivci parlamentní monarchie znovu vzbouřili, tentokrát proti královně Marii. Díky podpoře radikálů ze zahraničí byl o rok později nastolen mír.

Znovu v centru dění

Později, na konci 19. století, ztratily Azory svůj význam coby zásobovací přístav uprostřed oceánu (především díky parnímu pohonu už lodě dokázaly přeplout Atlantik na jeden zátah), ale tím jejich význam neopadl tolik, jak by se mohlo zdát. Z Azor se stala základna pro velrybáře. Většina velrybářů sem připlula ze Spojených států. Ke konci století byl lov velryb na Azorech

tak rozšířený, že se jím inspirovalo mnoho umělců při tvorbě svých děl. Inspiraci zde našel například Herman Melville, autor knihy Bílá velryba (*Moby-Dick/The Whale*). V době největšího rozmachu lovílo v azorských vodách okolo dvou set cizích velrybářských lodí. Také místní obyvatelé se pustili do stejné kořisti. Ti lovili velryby tak, že ze souše sledovali dalekohledem moře a až

když viděli výdechy velryb, naskákali do člunů. Čluny měřily okolo jedenácti metrů a vešlo se do nich sedm lidí, většina veslovala a harpunář vrhal po velrybách harpuny.

Moderní doba

V první polovině dvacátého století se z Azor stal velmi důležitý strategický bod. Byly zde postaveny meteorologické stanice a ně-

Nahoře

V 19. století bylo velrybářství zdrojem bohatství ostrovů. Tenkrát ještě šlo o lov kdo z koho. Zvítězit mohly obě strany.

Vlevo dole

Za 2. světové války měly na ostrovy přístup Němci i Spojenci.

kolik vojenských letišť, z nichž základna Lajes Field funguje dodnes. Také tudy vedl transatlantický telegrafní kabel, který spojoval Evropu a Ameriku, což Azory dostalo znovu na vrchol. Od tohoto okamžiku byly Azory jak pro USA, tak pro evropské státy nepostradatelné, což mimo jiné vedlo také k tomu, že sem začalo plynout mnohem více peněz. Vznikaly i restaurace a bary.

Jeden z oněch podniků je známý Peters Cafe Sport, který funguje už od roku 1918. Během 2. světové války dovolil portugalský diktátor Salazar, aby zde mohly tankovat a kotvit spojenecké lodě, a to i přesto, že vláda měla zároveň uzavřenou stejnou smlouvu s Německem, což bylo důvodem několika námořních bitev. Během studené války odtud Američané sledovali sovětské flotily a hlavně

ponorky. V roce 1961 obsadila Indie portugalskou kolonii Goa a obyvatelé Angoly, Mosambiku a Guiney se vzbouřili proti portugalské nadvládě. Azory však zůstaly Portugalsku věrné. V roce 1976 se z Azor stala autonomní oblast Portugalska, která má svou vlastní vládu, prezidenty, ale jak je napsáno na začátku – ve věcech zahraniční politiky a bezpečnosti za ně rozhoduje Portugalsko. ▲